

Virginia Woolf, experimental però influent

La Universitat de Vic acaba de dedicar un simposi a una de les veus més personals, líriques i potents del segle XX, Virginia Woolf. S'hi ha parlat del Grup de Bloomsbury, de la recepció de la seva obra a Catalunya i dels últims llibres que se n'han traduït

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

“**L**a dona que es proposa escriure novel·les ha de comptar amb uns diners i una cambra pròpia”. Així arrenca un dels assajos més importants de l'escriptora anglesa Virginia Woolf (1882-1941). Amb aquestes mateixes paraules d'Una cambra pròpia va arrencar el simposi que la Universitat de Vic va dedicar aquest dijous a l'autora de *Mrs. Dalloway* i *Les ones*. Amb el títol de Recepció de Virginia Woolf a Catalunya, la jornada va convocar una vintena d'especialistes i traductors que van defensar la vigència del corpus woolfià, al mateix temps que n'abordaven aspectes concrets: el Grup de Bloomsbury, la influència a la dècada dels 30 i a partir dels 70, Lytton Strachey i el repte d'haver traslladat la seva prosa, d'una gran llibertat i profunditat psicològica, experimental i al mateix temps compromesa.

“Si fins a la Guerra Civil l'obra de Woolf no té una gran recepció crítica és perquè no constitueix un clar bon model, ja sigui per la singularitat d'estil com perquè no podia satisfer el desig homogeni del moment: crear un públic lector en català”, va exposar Teresa Iribarren. Tot i la traducció de César August Jordana de *Mrs. Dalloway* (1930) i la de Roser Cardús de *Flush* (1938), la victòria franquista interrompia pràcticament la totalitat de projectes editorials en català. No seria fins a la dècada dels 60 que Maria Aurè-

lia Capmany (1918-1991) homenajuria l'escriptora anglesa en novel·les com *Un lloc entre els morts* (1967) i *Quim/Quima* (1971). “Aquesta última és una paròdia, un pastitx positiu d'Orlando”, va afirmar Lluïsa Julià, que no va oblidar un altre vincle fonamental amb Woolf: el feminisme. “Igual que a *Tres guinees*, Capmany relaciona feixisme amb societat patriarcal en alguns dels seus assajos”, va recordar abans de fer referència al monogràfic que la revista *Camp de l'Arpa* va dedicar a “*La mujer en la literatura*” i al paper de col·leccions com *Clàssiques Catalanes*, de la desapareguda La Sal, que a finals dels 70 va publicar llibres com *La infanticida i altres textos*, de Víctor Català.

Aprendre anglès amb Woolf

“Una dècada més tard, Roig admestia que llegia Woolf però al mateix temps deia que no la influïa: els seus models eren Narcís Oller i Mercè Rodoreda”, va continuar Julià, que encara va recordar uns quants exemples de pes: *Joana E.*, de Maria Antònia Oliver, en què “una nina mallorquina té l'univers de Londres i de les sufragistes”; *El meu cap, una llosa*, d'Olga Xirinacs, “amb un personatge que se situa a l'Anglaterra de la Segona Guerra Mundial”, i *La passió segons Renée Vivien*, de Maria Mercè Marçal, per a qui Woolf va ser “un referent de capçalera”.

Marta Pessarrodona és qui ha tingut un contacte més persistent i fructífer amb l'escriptora. A l'immi-

UN MANUSCRIT I UN PLAT D'EXCEPCIÓ

L'entusiasme de Marta Pessarrodona per Woolf i el grup de Bloomsbury li ha fet acumular un miler de llibres sobre el tema: “Tinc coses rares... Primeres edicions, volums nord-americans, correspondències i fins i tot dos especials que va fer la New York Public Library”. Fins i tot té un manuscrit de l'autora, amb data del 18 d'octubre del 1934, i un plat que li va regalar Quentin Bell després de l'exposició i el seminari que Pessarrodona va dedicar al grup de Bloomsbury a Barcelona l'any 1986.

a
llegim

44-45

- Entrevista amb Manuel Forcano, poeta i traductor
- Quaderns Crema publica Mordecai Richler en català

46-47

- Mario Levi, el turc que volia ser Marcel Proust
- 'Matèria primera': un clàssic de l'underground alemany dels 70

WOOLF
QUAN TENIA
20 ANYS.

G. BERESFORD / WIKIPEDIA

nent assaig *Virginia Woolf i el Grup de Bloomsbury* –que publicarà a Ara Llibres abans de l'estiu–, Pessarrodona reconstrueix una passió literària que va arrencar el 1972, quan va arribar a Anglaterra per fer de lectora a la Universitat de Nottingham. “Jo coneixia la traducció de Borges d'*Orlando* i la de Laura Pujol d'*Una habitació pròpia*. Recordo que poc abans de marxar vaig tenir notícia de la biografia de Quentin Bell sobre Woolf –explica–. En vaig demanar un exemplar de lectura, però quan va arribar a l'editorial on treballava ja era a Londres. La biografia de Bell i l'obra de Woolf es van convertir en els meus professors d'anglès del moment”.

Pessarrodona va devorar llibres d'amics de Woolf com E.M. Forster i d'enemics com D.H. Lawrence. “El 1978 vaig llegir *The unknown Virginia Woolf* de Roger Poole. Us el podeu estalviar”, assegura Pessarrodona, que no oblida el mal que va fer el matrimoni Leavis –“Eren clars enemics del que va significar Woolf i el Grup de Bloomsbury: van formar legions d'alumnes que n'obviaren el llegat durant anys. Jo en vaig arribar a conèixer un, d'aquests”–. Si no hagués estat pel paper del sufragisme i feminisme americà de la dècada dels 70 –que van reivindicar *Una cambra pròpia* i *Tres guinees*– la recepció woolfiana hauria arribat més tard. “Del Grup de Bloomsbury em va atreure de seguida que homes i dones tenien la mateixa importància intel·lectual”, resumeix Pessarrodona, que al llarg de quatre dècades no ha deixat de parlar bé de John Maynard Keynes, Clive Bell, Roger Fry, E.M. Forster i Lytton Strachey, a qui Pilar Godayol va dedicar durant el seminari una interessant ponència sobre la traducció de Pau Romeva de la biografia *La reina Victòria*.

L'escepticisme tolerant, el pacifisme i la llibertat sexual dels seus integrants han estat punts de referència per a Pessarrodona. “Gràcies a l'assaig que he escrit, he reblat la visió que tenia del Grup de Bloomsbury quan hi vaig aprofundir als 70 –diu–. De Woolf encara queda molta cosa per traduir: els diaris no hi són, ni tampoc la majoria d'assajos. Les tres primeres novel·les, *The voyage out*, *Night and day* i *Jacob's room*, tampoc. És una autora prou important perquè hi sigui tot, i que es pugui trobar a les llibreries”.

SET TRADUCTORS DE L'ESCRITORA

Maria Antònia Oliver

L'autora mallorquina va traduir *Els anys* amb 27 anys. “Quinze anys després la vaig revisar a fons per Edhasa –recorda–. A la dècada dels 80 també vaig traduir *Les ones* i *Orlando*. L'estil de Woolf em va fascinar fins a tal punt que s'ha convertit en l'escriptora que més m'agrada. Ara bé, he de dir que has de tenir un esperit d'ànim especial, per llegir-la”.

Marta Pessarrodona

Fascinada per Woolf i el grup de Bloomsbury des que va arribar a Anglaterra el 1972, Pessarrodona no només ha estudiat a fons i ha admirat l'escriptora sinó que l'ha traduït: en castellà es pot trobar el recull d'articles mai abans editat en volum *Viajes y viajeros*, i l'imprescindible *Tres guinees*, publicat a Angle fa un parell d'anys.

Eduard Castanyo

“Londres és molt diferent de tot el que va fer Woolf. En alguns moments recorda escriptors amb un gran domini de l'idioma –com Pla, Rodoreda o Roig– que de cop es dediquen a escriure sobre assumptes més quotidians. El llibre viatja de les descripcions més físiques inicials fins a les més transcendents del final”. El llibre va ser editat per Viena el 2008.

Jordi Ainaud

Ainaud va traduir *Dones i literatura* (Columna, 2000) poc després de *Funció de la poesia i funció de la crítica*, de T.S. Eliot. “A diferència de les novel·les, aquí Woolf s'adreça a un públic ampli, expressa opinions sobre literatura i sobre la dona. La prosa és àgil, transparent i irònica. Les argumentacions són sòlides i gens feixugues”, explica.

Marta Pera Cucurell

A finals dels 80, Marta Pera va proposar a l'editor Francesc Vallverdú la traducció de l'última novel·la de Woolf, *Entre els actes*, que seria publicada el 1989. “Va donar per acabat el llibre poc després d'omplir-se les butxaques de pedres. És un compendi de tota l'obra narrativa i al mateix temps hi assaja una nova manera de fer novel·la”, recorda.

Jordi Fernando

Si bé des de l'any 2000 dirigeix l'Editorial Meteora amb Maria Dolors Sàrries, Jordi Fernando ha signat traduccions de Ray Bradbury i de Woolf, de qui va fer la biografia del gos *Flush* (Destino, 1988). “Hi ha dos nivells molt interessants –fa memòria–: el de la llibertat que dóna la ficció i el dels apunts històrics i filològics que s'hi van trobant”.

Dolors Udina

Acaba d'enllestir una nova versió de *Mrs. Dalloway*, que publicarà RBA - La Magrana aquesta tardor. “He quedat enlluernada. Aquesta traducció m'ha esgotat però alhora m'ha encantat fer-la –admet Udina–. És un llibre fora de sèrie, està escrit des d'una altura bastant inassolible. El primer cop que el vaig llegir no entenia res!”

PESSARRODONA
TÉ UN MILER
DE LLIBRES
SOBRE WOOLF.
XAVIER BERTRAL